

Verslag aan het Vlaamse parlement over de uitvoering van het bodemsaneringsdecreet

Op 22 februari 1995 werd het decreet betreffende de bodemsanering bekrachtigd door de Vlaamse regering. Het decreet werd bekend gemaakt in het Belgisch Staatsblad op 29 april 1995.

Op 5 maart 1996 nam de Vlaamse regering het besluit houdende vaststelling van het Vlaams reglement betreffende de bodemsanering. Het besluit werd bekend gemaakt in het Belgisch Staatsblad op 27 maart 1996.

Op 26 mei 1998 werden een aantal eerder technische wijzigingen aan het decreet betreffende de bodemsanering aangebracht (Belgisch Staatsblad d.d. 25 juli 1998).

Op 18 mei 2001 werd een wijziging aan het bodemsaneringsdecreet doorgevoerd in verband met site gebonden aanpak voor bodemverontreiniging.

Op 12 oktober 2001 werd het Vlaams reglement betreffende de bodemsanering gewijzigd (Belgisch Staatsblad d.d. 2 februari 2002).

Op 14 juni 2002 werden de wijzigingen aan het Vlarebo definitief goedgekeurd (Belgisch Staatsblad d.d. 7 augustus 2002).

In uitvoering van de regeringsverklaring en de beleidsnota van de minister van leefmilieu werden een aantal strategische en bijhorende operationele doelstellingen gedefinieerd. In de loop van het jaar 2006 werd aan de uitvoering hiervan gewerkt.

De volgende strategische doelstellingen werden voor de bodem vastgelegd :

1. Het volgens plan verder realiseren van de bodemsanering;
2. Bodemsanering kaderen in duurzame ontwikkeling;
3. Effectieve sanering door prioriteitsstelling;
4. Voorrang geven aan het verwijderen van risico's;
5. Verder optimaliseren van de bodemsanering
6. Realiseren van een meer billijke verdeling van de saneringslast;
7. Het beheren van bodemverontreiniging;
8. Interageren met het Europees beleid.

Conform artikel 51 van het decreet betreffende de bodemsanering dient jaarlijks verslag te worden uitgebracht aan het Vlaams Parlement over de uitvoering van het bodemsaneringsdecreet. Dit is het verslag van het jaar 2006.

1 Register van verontreinigde gronden en bodemattesten

1.1 bodemattesten

Sinds 1 oktober 1996 moet iedereen die een overeenkomst voor de overdracht van gronden wil sluiten, eerst bij de OVAM een bodemattest aanvragen. Uiterlijk een maand na de ontvankelijke aanvraag levert die een bodemattest af; voor risicogronden bedraagt de wettelijke termijn twee maanden. Als een grond is opgenomen in het register van verontreinigde gronden, dan wordt dat vermeld op het bodemattest. Indien geen gegevens bekend, spreken we van een blanco bodemattest.

Vanaf 29 april 1996 kon men reeds bodemattesten aanvragen. Wie geregeld of veel bodemattesten aanvraagt kan sinds eind 1996 een lopende rekening openen bij de OVAM. De meeste notarissen en verschillende immobielkantoren (momenteel 1197) maken gebruik van dit systeem waarbij een overgeschreven provisie wordt gebruikt om de bodemattestaanvragen te financieren.

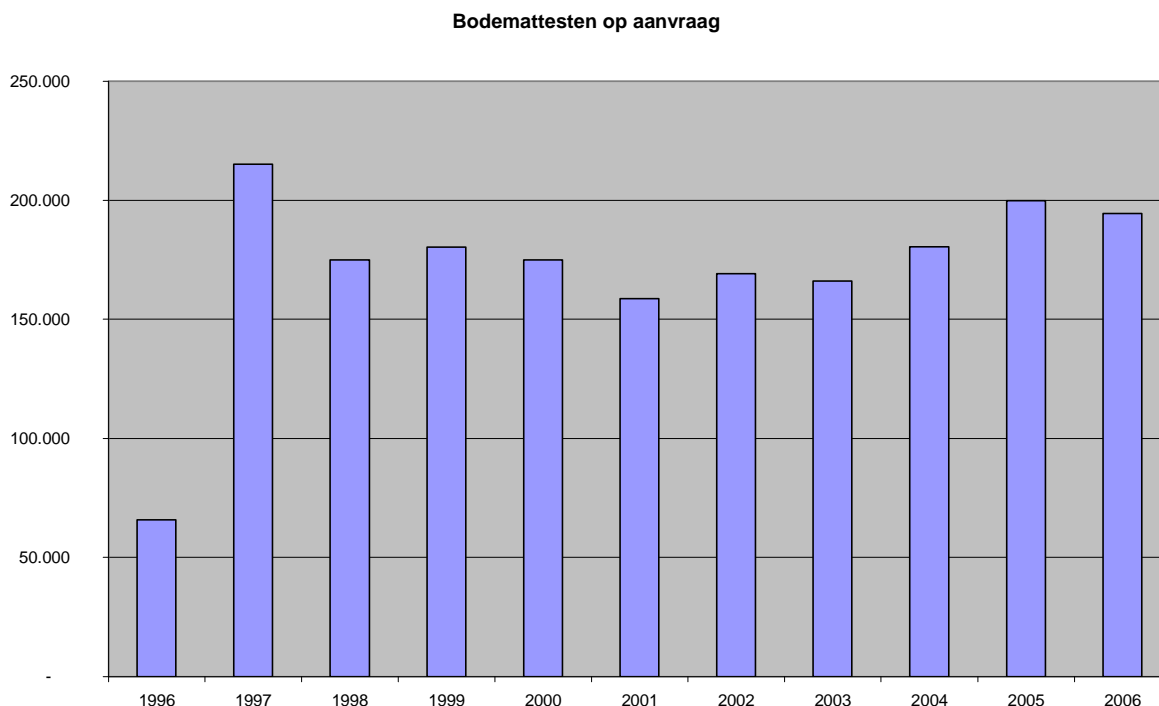
Vanaf april 2000 wordt op de OVAM-website aangegeven welke bodemattestaanvragen er op die welbepaalde dag in behandeling zijn.

De afleveringstermijn van een blanco bodemattest evolueerde ook in de loop der jaren. Zo werd deze teruggebracht van 1 maand tot enkele dagen. De belangrijkste oorzaak hiervan was de wijziging van het Vlarebo in 2002. Hiermee werd de aanvraagprocedure van bodemattesten eenvoudiger dan vroeger het geval was. Er is geen verplichting meer om een origineel uittreksel van de kadastrale legger samen met het aanvraagformulier voor bodemattesten over te maken aan de OVAM. Het volstaat nu om de kadastrale gegevens op een eenvoudige wijze aan de OVAM mee te delen. Zo staat de weg dus open om via het internet bodemattesten aan te vragen. Om de tijd tussen de aanvraag en het afleveren van bodemattesten korter te maken, heeft de OVAM een nieuw, gebruiksvriendelijk computerprogramma laten ontwikkelen, waarmee je bodemattesten vanaf 1 juni 2002 online kan aanvragen. De noodzakelijke gegevens kan je als aanvrager via de computer zelf invullen. De aanvragen komen na bevestiging in een wachttabel, worden 's nachts in een batchprocedure verwerkt en in principe de volgende dag afgedrukt en opgestuurd naar de aanvrager. Omwille van het nog steeds noodzakelijke betalingsbewijs wordt voorlopig alleen gewerkt met houders van lopende rekeningen bij de OVAM, waarbij de provisie telt als betalingsbewijs. Op vraag van de federatie van notarissen is deze toepassing met de hulp van de OVAM ook geïntegreerd in het intranetsysteem van de notarissen, het zogenoemde e-notariaat.

Het aantal bodemattestaanvragen evolueerde ook in de tijd. Momenteel zijn er dit ca. 780 per dag. Het totaal aantal bodemattestaanvragen in 2006 (194.426) is iets lager dan in 2005, maar hoger dan in de voorgaande jaren. In de afgelopen 10 jaar werden ca. 1.814.000 bodemattesten afgeleverd.

Bodemattesten op aanvraag

De gegevens in de grafiek hebben betrekking op bodemattesten afgeleverd op basis van een aanvraag (retributie 25 euro per kadastraal perceelnummer).

Er werd hier geen rekening gehouden met bodemattesten afgeleverd bij opname van een grond in het register, respectievelijk aan eigenaar, gebruiker en gemeente van de betreffende grond.

Bodemattesten : bij opname in register

Eind 2006 waren er 47.023 percelen opgenomen in het register van verontreinigde gronden.

Daarnaast is er ook nog een databank waarin informatie over bodembedreigende activiteiten is opgenomen. Deze inventaris omvat bijna 27.000 percelen.

Er is tevens een koppeling met de bodemattestaansvragen gemaakt waardoor de aanvrager in voorkomend geval een begeleidende brief krijgt waarin de informatie over de bodembedreigende activiteiten is opgenomen. Dit systeem wordt op termijn vervangen door de gemeentelijke inventaris.

Lopende rekeningen

Voor de bedrijven of personen die regelmatig bodemattestaansvragen indienen, is er een systeem van lopende rekeningen in voege. De onderstaande tabel geeft een overzicht van de diverse rekeninghouders. Sinds de invoering van het onlinesysteem is het aantal lopende rekeninghouders fors gestegen. De meeste notarissen en immobielkantoren werken nu via dit systeem voor het aanvragen van bodemattesten. Ongeveer 93% van de lopende rekeninghouders heeft al gebruik gemaakt van het online aanvragen van bodemattesten.

Houders van lopende rekeningen (december 2006) :

<i>Notarissen</i>	796
<i>Parastatalen</i>	31
<i>OCMW's</i>	1
<i>Immobilienkantoren</i>	291
<i>Gemeentebesturen</i>	40
<i>Intergemeentelijke verenigingen</i>	14
<i>Bouwmaatschappijen</i>	8
<i>Adviesbureaus</i>	16
Totaal	1197

Info

Voor meer informatie betreffende de aflevering van bodemattesten kan u terecht op de OVAM-website. Naast de afleveringstermijn van de bodemattesten is er tevens een uitgebreide lijst met veelgestelde vragen en antwoorden over de aanvraag van een bodemattest. Tevens kan men voor specifieke vragen over een bodemattestaansvraag terecht bij de infolijnen :

015/284 458 en 015/284 459 of op het e-mail adres bodemattest@ovam.be.

1.2 Databeheer

De informaticatoepassing bodemsanering die sinds 1996 operationeel is werd ook in het dienstjaar 2006 verder gebruikt.

De uitwisseling van gegevens betreffende de gemeentelijke inventaris werd met 45 gemeenten tot stand gebracht.

De Tesla toepassing en BSP2 werden verder verfijnd.

Tevens werd medewerking verleend aan de verdere uitvoering van het stappenplan opgesteld in de behoefte-, systeem- en procesanalyse van de geïnformatiseerde en niet -geïnformatiseerde werkprocessen van de entiteit Bodembeheer (Mistral).

Deze opdracht kadert in een geheel van inspanningen om de werking van de organisatorische eenheid Bodembeheer van de OVAM te verbeteren. De inspanningen concentreren zich op:

- een standaardisering en uniformisering van de werking, met bijzondere aandacht voor uniformisering van gegevens en de uitwisseling ervan.
- een algemene efficiëntieverbetering die moet leiden tot een vermindering van de administratieve overhead.

Als projectverantwoordelijke werden de andere OVAM medewerkers aangestuurd die een inbreng in het project moeten hebben. Vergaderingen, workshops en overlegmomenten werden georganiseerd. De functionele en technische analyses van de modules GIR- en attestering,

klantenbeheer en opdrachten en analyses werden afgewerkt of opgestart in functie van de voorziene planning.

1.3 GIS

In 2006 werd de inzet van het beschikbare administratieve personeel geoptimaliseerd voor het uitvoeren van onderhoudstaken gerelateerd aan de integratie van GIS-onderzoeksgegevens.

Hierdoor kwam meer tijd vrij voor de verdere uitbreiding van relevante en beschikbare ruimtelijke informatie en de aanpassing van de verwerkingsdatabanken, nodig door de wijziging van de mappenstructuur bij de afdeling bodembeheer.

In 2006 kwamen de eerste delen van de digitale kadasterplannen (kadvec) ter beschikking. Deze nieuwe gegevens werden geïntegreerd in de bestaande procedures voor de integratie van de perceelsbegrenzingspunten en de bepaling van de perceelsmiddenpunten in de GIS-databank.

Gezien dat op het eind van het werkjaar bleek dat de verantwoordelijke instantie voor de verspreiding van de kadvec gegevens niet bij machte is om de meest recente kadastrale toestand te leveren, werd besloten om in de toekomst de gegevens rechtstreeks te betrekken van het kadaster. In eerste instantie zal de integratie identiek verlopen met de methode gebruikt voor de percelen-data laag bekomen van het AGIV. Verdere evoluties in de synchronisatie van de informatie tussen het kadaster en OVAM hangen af van de technische mogelijkheden bij het kadaster om webgebaseerd vectoriële informatie op te vragen.

Gedurende het werkjaar 2006 werden voor het GIS-deel van het Mistral-programma een aantal belangrijke beslissingen genomen.

Voor de GIS-tool, de hoeksteen voor het GIS-luik van het Mistral –programma, is gekozen voor ESRI-software omdat enerzijds deze software een optimale ontsluiting toelaat van GIS-informatie opgeslagen in de IBM-DB2 databank en anderzijds omdat OVAM door middel van een site licentie afgesloten met de Vlaamse overheid, op een voordelige manier kan gebruik maken van deze software.

In de loop van het werkjaar 2007 zal in een testomgeving deze GIS-tool geïnstalleerd worden en zal de nodige tijd vrij gemaakt worden om vertrouwd te geraken met de uitgebreide mogelijkheden van deze tool. Dit houdt ook in dat naar de toekomst toe het gebruik van de GIS-software Geomedia van Intergraph binnen OVAM zal afgebouwd worden en vervangen worden door ESRI-software. Het gebruik van GIS-functionaliteit voor dossieropvolging kan door deze keuze voor een groot deel gereduceerd worden tot webgebaseerde raadplegingen.

Er werd medewerking verleend aan het opstellen van de functionele analyse en voorlopige technische analyse van de GIR-module. Er wordt voorzien dat in 2007 de GIR-module in testomgeving door de GIS-cel uitgebreid zal moeten getest worden.

Los van het Mistralgebeuren werd onderzocht hoe informatie betreffende bodemonderzoeken kan beschikbaar gesteld worden, zonder dat van de gebruiker GIS-kennis vereist is en toch basis GIS-functionaliteit kan behouden worden, nl. visualisatie van de data t.o.v. van achtergrondlagen met behoud van navigatie en bevragsmogelijkheden.

Eenzijds werd door middel van opensource mapserver software een prototype geoloket opgesteld en getest. De bekomen ervaring kan van nut zijn bij het opstellen van een gelijkaardig geoloket m.b.v. ESRI-software. Anderzijds werd een methode uitgezocht om de GIS-gegevens om te zetten naar het opensource-GIS-formaat bruikbaar voor de gratis beschikbare 3D GIS-browser Google Earth.

Sinds augustus worden de dossiermiddelpunten op het web behalve in pdf-formaat en vector shp-formaat ook beschikbaar gesteld in dit Google Earth formaat. Op die manier wordt voldaan aan de vraag voor een meer gebruiksvriendelijke manier van verspreiding van de GIS-informatie.

Op maandelijkse basis wordt die informatie beschikbaar gesteld op het web.

Gedurende de loop van 2006 werden in de databank met behulp van GIS, percelen met foute perceelsidentificatie opgespoord en verbeterd of verwijderd. Voorts werden zo goed als alle delen openbaar domein die opgenomen zijn in het register van verontreinigde gronden ingetekend.

Voor de kwaliteitsevaluaties wordt intensief gebruik gemaakt van het beschikbaar digitaal adressenbestand (CRAB) en de beschikbare digitale kadastrale percelen.

In het kader van de ontsluiting van bodeminformatie beschikbaar bij de afdeling afvalbeheer, werd gestart met de inventarisatie van locaties van vergunde stortens, aanwezig in de archieven van de afdeling afvalbeheer. Tot op heden werden reeds alle monostortens geïnventariseerd. Alle overige stortens worden in de loop van het werkjaar 2007 geïnventariseerd.

In 2006 werden de studies betreffende geostatistische analyse en kartering van zware metalen in de bodems van Vlaanderen afgerond. Op basis van de aangeleverde informatie werden kaarten met de achtergrondconcentraties en de hoogst gemeten meetwaarden vrijgegeven voor publicatie op het web.

In het kader van de aanvraag van attesten voor delen van openbare domeinen werd door de GIS-cel gebruik gemaakt van de ontwikkelde procedure voor de aflevering van bodemattesten met aanduiding van verontreinigingen in kaartbijlage voor meerdere gemeenten

1.4 Administratieve controle bodemonderzoeken

Tijdens de administratieve controle wordt een bodemonderzoek gecontroleerd op zijn administratieve volledigheid en correctheid. Dit omvat zowel de controle van de aangeboden documenten alsook de digitale (ruimtelijke) gegevens.

Deze gecentraliseerde administratieve controle werd in 2006 nog verder uitgebreid met een betere gegevensdoorstroming tot gevolg. Ook andere controles werden verfijnd.

De uitvoering van deze taken wordt ondersteund met op maat gemaakte softwareprogramma's.

Het resultaat van deze manier van werken is dat een bodemonderzoek minder stappen dient te doorlopen alvorens de beoordeling door OVAM afgerond is. Ook kan in de volgende fase een dossierhouder zich volledig concentreren op de milieutechnische aspecten.

1.5 Tekenbureau

Zoals de afgelopen jaren voerde het tekenbureau een aantal ondersteunende taken uit ten behoeve van de eigen afdeling en van andere :

zij voerden opmetingen uit op verschillende terreinen (Carcoke, Machelen, Knokke (Mostaertdijk), West-Kapelle (Kalvekeetdijk), Gullegem, Roosdaal, Turnhout, ...), maakten volumeramingen op ten behoeve van de afdeling IVS, zochten schetsen en leggers op bij de verschillende provinciale kadasters, verwerkten meetgegevens in autocad en verzorgden heel wat planafdrukken.

2 Erkenningen bodemsaneringsdeskundigen

Het decreet betreffende de bodemsanering stelt dat alle bodemonderzoeken en bodemsaneringsprojecten alsook de opvolging van de bodemsaneringswerken dienen te gebeuren door of onder toezicht van een erkend bodemsaneringsdeskundige. Een erkenning als bodemsaneringsdeskundige wordt verleend voor maximaal 5 jaar.

Eind 2006 waren er in totaal 92 erkende bodemsaneringsdeskundigen, 24 EBSD van type 1 en 68 EBSD van type 2. In de loop van het jaar 2006 werden 4 nieuwe erkenningen verleend, 32 bestaande erkenningen vernieuwd en 4 bestaande erkenningen opgeheven. Er werden geen erkende bodemsaneringsdeskundigen geschorst.

De evaluatie met betrekking tot de kennis en expertise noodzakelijk bij het uitvoeren van grondwatermodellering en de interpretatie van de resultaten die bekomen worden aan de hand van uitgevoerde modelstudies gebeurde vanaf 1 januari 2006 op een andere manier.

De OVAM afdeling bodembeheer organiseerde in 2006 twee keer een schriftelijke evaluatie grondwatermodelleringsoefening. De evaluaties bestonden uit het toetsen van de kennis van hydrogeologie en grondwatermodellering aan de hand van algemene vragen.

De evaluaties vonden plaats op 21 maart 2006 en 24 oktober 2006.

Op 21 maart 2006 schreven 45 personen in, 22 deelnemers slaagden in de evaluatie.

Op 24 oktober 2006 schreven 23 personen in, 9 deelnemers slaagden in de evaluatie.

Er werden 10 personen vrijgesteld voor deze proef.

Een aantal personen slaagden reeds in 2005 voor deze proef.

Eind 2006 heeft de OVAM 48 gekwalificeerde personen goed bevonden met de nodige ervaring om de grondwatermodellen te hanteren en de resultaten ervan te interpreteren.

3 Bodemonderzoeken

Naar aanleiding van het overdragen van een risicoground of het stopzetten van een risicoactiviteit dient steeds een oriënterend bodemonderzoek te worden uitgevoerd en bezorgd aan de OVAM. Tevens geldt een periodieke verplichting voor de uitvoering van dit onderzoek bij bepaalde risicoactiviteiten.

Indien uit het oriënterend bodemonderzoek ernstige aanwijzingen blijken voor een verontreiniging van de bodem en/of het grondwater dan kan de OVAM aanmanen tot het uitvoeren van een beschrijvend bodemonderzoek. Enkel indien de saneringsplichtige zijn verplichtingen niet of onvolledig nakomt of indien de saneringsplichtige zich kan vrijstellen, gaat de OVAM over tot een ambtshalve optreden.

3.1 Algemeen

In onderstaande tabel wordt een beknopt overzicht gegeven van het aantal bodemonderzoeken die in 2006 werden ontvangen en verwerkt. Ter vergelijking werden eveneens de gegevens voor de vorige drie jaren opgenomen.

	2003	2004	2005	2006
Oriënterend bodemonderzoek	4429	4447	4120	3792
Aanmaningen	1087	986	927	763
Beschrijvend bodemonderzoek	1414	1094	999	913
Aanmaning tot project	538	461	491	449

De afdeling Bodembeheer had eind 2006 bijna 29 000 dossiers in beheer. De decretale onderzoeksplicht ingevolge overdracht van gronden, stopzetting van activiteiten en sluiting van inrichtingen, alsook periodiciteit, bracht in 2006 bijna 3800 bijkomende oriënterende bodemonderzoeken met zich mee die door de OVAM dienden beoordeeld te worden.

Op basis van de geëvalueerde dossiers werden door de OVAM 763 aanmaningen tot bodemsanering (te starten met beschrijvend bodemonderzoek) verstuurd. Net 2/3 van deze aanmaningen vloeien voort uit de plichten ten gevolge van overdrachten, sluiting en/of stopzetting. De overige aanmaningen werden verstuurd om de saneringsplichtige met een nieuwe bodemverontreiniging te wijzen op de zelfstandige saneringsplicht of bij een ernstige, historische verontreiniging aan te sporen tot bodemsanering.

In 2006 werden ruim 900 beschrijvende bodemonderzoeken door de OVAM beoordeeld. Op basis van alle lopende beschrijvende bodemonderzoeken resulteerde dit in 2006 tot bijna 450 aanmaningen voor het opstellen van een bodemsaneringsproject.

3.2 Controles van bodemonderzoeken

In 2006 werden de controles op de kwaliteit van de bodemonderzoeken verdergezet. Naast de administratieve controle werden in totaal bijna 50 opdrachten gegeven om ook de veldwerkzaamheden af te toetsen. In veel gevallen werd daarbij bijkomend veldwerk uitgevoerd na het bodemonderzoek door de erkende deskundige.

3.3 Ingebrekestellingen

Naast een eventuele saneringsplicht die ontstaat naar aanleiding van een overdracht, sluiting of stopzetting, is de aanpak van de nieuwe en de historische bodemverontreiniging decretaal geregeld via toepassing van de bepalingen van artikel 10 en artikel 31.

In 2006 selecteerde de OVAM bijkomende gronden waar buiten de overdrachtsprocedure een opstart van de bodemsanering noodzakelijk is. De gegevens zijn afkomstig uit o.m. meldingen van nieuwe bodemverontreiniging, periodieke bodemonderzoeken of dossiers waar de overdrachtsprocedure is stilgevallen en waar een bodemsanering (of verder onderzoek) toch dringend nodig zijn.

In bijna de helft van de gevallen betreft het nieuwe en/of gemengde bodemverontreiniging. In de andere gevallen dient de OVAM deze gronden eerst te laten opnemen op de zogenaamde lijst van art. 30. Via een ministerieel besluit worden deze gronden dan aangewezen als historisch verontreinigde gronden waar bodemsanering moet plaatsvinden.

Na selectie van de meest ernstige verontreinigingen werden 100 aanmaningen verstuurd. Ruim de helft daarvan was voor historische verontreiniging en de andere voor nieuwe of gemengde verontreiniging. Heel wat saneringsplichtigen volgen de aanmaning op en starten een beschrijvend bodemonderzoek. Daarnaast beroepen meerdere plichtigen zich op de zogenaamde 'onschuldigheid'.

In de dossiers waar geen vooruitgang werd geboekt of waar de plichtigen vrij snel afhaakten, ging de OVAM over tot ingebrekestellingen. In de dossiers waar ook deze maatregel zonder gevolg bleef, stelde de OVAM een besluit tot ambtshalve bodemsanering op.

4 Vrijwillige en verplichte bodemsaneringen

4.1 De bodemsaneringen nog steeds in opwaartse lijn

Indien uit de bodemonderzoeken blijkt dat er moet gesaneerd worden zal je als saneringsplichtige een bodemsaneringsproject moeten laten opstellen. De OVAM levert binnen een termijn van 90 dagen een conformiteitsattest af dat je de nodige vergunningen geeft om de bodemsaneringswerken op te starten. Na de uitvoering van de werken zal OVAM het bodemsaneringsproject afronden en wordt een eindverklaring afgeleverd. In sommige gevallen kunnen er maatregelen van bewaking en controle worden opgelegd.

4.2 Analyse van de cijfers:

Tussen 1997 en 2006 werden er 2839 bodemsaneringsprojecten ingediend bij de OVAM. In deze periode werden er 618 eindverklaringen afgeleverd. Dit brengt het aantal bodemsaneringsprojecten waarvoor de saneringsprocedure lopende is op 2221.

In 2006 werden op 340 locaties de bodemsaneringswerken opgestart. Deze stijging ten opzichte van 2005 is ten dele te verklaren door de werven (60-tal) die het voorbije jaar werden opgestart door Bofas.

Dit jaar steeg het aantal eindverklaringen terug. Het aantal is verdubbeld in vergelijking met het jaar 2004 en gestegen van 160 naar 185 in vergelijking met vorig jaar. Vermits het aantal eindverklaringen het aantal ingediende dossiers nog niet overstijgt, blijft het aantal dossiers waarvoor de saneringsprocedure lopende is, stijgen.

4.3 Overzicht bodemsaneringsprojecten

Bodemsaneringsprojecten	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Ingediend	70	122	218	221	310	377	424	361	379	357
Aanvullingen en/of wijzigingen	15	32	66	61	58	76	93	60	47	34
Conformiteitsattesten	47	77	166	212	292	315	426	369	367	423
In uitvoering (werken/nazorg)	20	55	70	106	163	177	327	306	279	340
Eindverklaringen	7	9	17	22	28	52	51	87	160	185

4.4 Spreiding van de bodemsaneringsprojecten over Vlaanderen

Bodemsaneringsprojecten	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Oost-Vlaanderen	14	26	48	45	65	71	94	92	102	87
West-Vlaanderen	12	28	37	40	66	79	89	69	66	73
Antwerpen	18	42	77	63	104	130	140	115	112	105
Limburg	11	14	24	28	34	50	44	36	41	37
Vlaams-Brabant	15	12	32	45	41	47	57	49	58	55
Totaal	70	122	218	221	310	377	424	361	379	357

Zoals in alle voorgaande jaren worden de meeste bodemsaneringsprojecten ingediend in de provincie Antwerpen en Oost-Vlaanderen. Dit heeft wellicht te maken met de hoge graad van industrialisering.

4.5 Kostprijsraming bodemsaneringswerken

Voor de bodemsaneringsprojecten waarvan OVAM in 2006 een conformiteitsattest afleverde, wordt de kostprijs geraamd op 120.302.180 euro.

Het totale geraamde bedrag voor de periode 1997-2006 bedraagt 954.658.271 euro

5 Financiële zekerheden

In 2006 werden, in het kader van een overdracht, 198 eenzijdige verbintenissen tot bodemsanering aangegaan. Om verbintenissen te garanderen, moet de saneringsplichtige financiële zekerheden stellen. Dit gebeurde in 2006 voor een totaalbedrag van 79 miljoen euro. Van deze financiële zekerheden kadert 25 % binnen de procedure van artikel 48 en 75 % binnen de gewone procedure. Van de 198 verbintenissen zijn er 52 verbintenisdossiers waar Bofas de bodemsaneringswerken zal uitvoeren. Hiervoor moet men geen financiële zekerheden stellen.

In vergelijking met 2005 steeg het aantal aangegane verbintenissen met 76 %. Het bedrag aan nieuwe financiële zekerheden steeg met 216%.

Momenteel heeft de OVAM 883 eenzijdige verbintenissen tot bodemsanering in beheer waarbij voor bijna 367 miljoen euro aan financiële zekerheden werden gesteld.

Daar de looptijd van meer en meer zekerheden afloopt, verschuift de klemtoon van het behandelen van nieuwe verbintenissen en financiële zekerheden naar de opvolging van de aangegane engagementen. Er werden 83 verbintenisdossiers beëindigd. In heel wat dossiers werd het bedrag van de financiële zekerheden verminderd. Daarnaast werd de looptijd van 116 financiële zekerheden verlengd.

6 Ambtshalve bodemsaneringen

De doelstelling van het Bodemsaneringsdecreet is om de saneringsplichtige zelf te laten instaan voor de sanering van zijn vervuilde bodem. Toch stellen we vast dat sommige saneringsplichtigen zelf niet overgaan tot sanering. De OVAM komt dan ambtshalve tussen en voert de sanering uit, waarna de gemaakte kosten teruggevorderd worden. Enkel indien een saneringsplichtige het statuut van onschuldig bezitter bekomt, wordt de ambtshalve tussenkomst voor rekening van de OVAM uitgevoerd, zonder terugvordering van de onschuldige bezitter.

In 2006 zijn 156 nieuwe dossiers opgestart inzake de ambtshalve tussenkomsten op het vlak van bodemsanering.

Bij de ambtshalve bodemsanering wordt nagegaan in hoeverre er naast de milieukwaliteitsverbetering nog andere maatschappelijke meerwaarden kunnen gerealiseerd worden.

Dit wordt in de praktijk gebracht door de opmaak van zogenaamde geïntegreerde bodemsaneringsprojecten. Daarbij wordt rekening gehouden met de mogelijkheden van herontwikkeling van het terrein/omgeving en de aanpak van de bodemsanering speelt hierop maximaal in. Waar mogelijk schakelt OVAM zich in bij de herontwikkeling van brownfields. Typische voorbeelden hiervan zijn de dossiers PCN te Nieuwpoort en Peeters-Buelens te Vilvoorde. In beide gevallen werd tijdens de opmaak van het bodemsaneringproject (BSP) rekening gehouden met de herontwikkeling als woonfunctie. In het geval PCN kaderde dit in de opmaak van een BPA door de gemeente. In Vilvoorde was er nauw overleg met de intercommunale ontwikkelaar. De saneringswerken zijn voorzien voor 2007.

Ook worden er samenwerkingsverbanden gemaakt bij complexe en grootschalige dossiers waarbij de afdeling IVS als uitvoerder-coördinator optreedt. In het convenant met Umicore is onder meer een ambtshalve tussenkomst voorzien voor de terreinen gelegen in de omgeving van het bedrijfsterrein. In het kader van het Cadmiumplan werd als voorzorgsmaatregel een verwijdering van zinkassen uitgevoerd. Na een inventarisatieronde die startte medio 2006 werd in november gestart met de ontgraving van de zinkassen in de woonwijk Lommel-Werkplaatsen. Op basis van een melding van het voorkomen van zinkassen op de speelplaats van een school in Lommel heeft de OVAM uit zorgvuldigheid alle schooloverheden uit de regio gecontacteerd. De omvang van dit probleem bleef beperkt tot 4 gevallen en deze worden in 2007 aangepakt. De sanering van de Bankloop te Olen werd door de OVAM in 2006 voorbereid. De stortplaats voor de berging van de verontreinigde onderwaterbodem en oever werd ingericht, afspraken met de gemeente werden gemaakt en er was een uitgebreide communicatie naar de bewoners over de voorziene werken. De aannemer voor de ruiming van de Bankloop is aangesteld.

Ook bij de sanering van de asbestdraailingen werd een samenwerkingsverband gezocht met de betrokken gemeenten en een asbestcementproducent, waar destijds draailingen als productieafval ontstond. De afronding van het bodemsaneringsproject en de aanstelling van de aannemer voor de asbestcementdraailingen zijn een belangrijke realisatie voor de OVAM. De sanering van de percelen zelf kan starten vanaf het voorjaar 2007.

Een cruciaal gegeven in de ambtshalve tussenkomst zijn de beschikbare middelen en het aantal dossiers. Na 10 jaar bodemsaneringsdecreet komen meer en meer dossiers in de fase van bodemsaneringsproject en -werken. Een totale aanpak van alle dossiers is niet haalbaar binnen de budgettaire en personele ruimte. Vandaar de uitwerking van een prioriteitsstelling en de opmaak van een planning op langere termijn. Het nieuwe planningsinstrument moet ervoor zorgen dat de OVAM in de toekomst nog sneller en efficiënter kan optreden binnen het beschikbare budget.

Bij de behandeling van de schadegevallen wordt er gestreefd naar een maximale communicatie en begeleiding waardoor de saneringsplichtige zelf overgaat tot het nemen van maatregelen. Dit snelle ingrijpen voorkomt niet enkel zware milieuproblemen maar is tevens kostenefficiënt. In 2006 ontving de cel schadegevallen 189 meldingen. Binnen de termijn van één week wordt de melding beoordeeld en de ernst ervan ingeschat. De saneringsplichtige wordt daarop onmiddellijk op de

hoogte gebracht van zijn verplichtingen en geadviseerd over de manier waarop de verontreiniging zo efficiënt mogelijk kan worden aangepakt. De cel schadegevallen speelde in 2006 een belangrijke rol bij het begeleiden en opvolgen van de sanering van het tankenpark te Kallo. Door een scheur in een opslagtank was er namelijk een ernstige bodemverontreiniging ontstaan. Ongeveer 38.000 m³ olie was vrijgekomen. Door de snelle uitvoering van de nodige saneringsmaatregelen is verontreiniging nagenoeg volledig gerecupereerd.

Budgettaire aanrekening

De uitgaven in de voormelde dossiers gebeuren lastens artikel 361B6147 van het MINA-fonds waarbij voor de volledigheid vermeld dient te worden dat op dit zelfde artikel ook ambtshalve verwijderingen van afvalstoffen worden aangerekend. Het totale investeringskrediet bedroeg 24.093.622 EUR.

7 Strategische projecten

7.1 Alternatieve financiering bodemsanering

Binnen het deelproject 'Alternatieve financiering bodemsanering' werd in 2005 verder gewerkt aan drie specifieke initiatieven: een fonds bodemsanering benzinstations, het Premaz-project met het fonds bodemsanering stookolietanks en sectorale bodemsaneringsfondsen.

7.1.1 Interregionale samenwerking

BOFAS

Op 26 maart 2004 ging BOFAS vzw van start. Hiermee werd het officiële startschot gegeven voor een alternatief financieringsmechanisme en de sanering van tankstations in België.

De uiterste termijn om aanvragen in te dienen bij BOFAS vzw verstreek op 26 maart 2006. In het totaal heeft BOFAS vzw voor Vlaanderen 1741 aanvragen tot tussenkomst goedgekeurd.

BOFAS vzw zal voor tankstations die een aanvraag tot sluiting hebben ingediend de bodemsanering laten uitvoeren en financieren. In het geval van voortzetting van de uitbating van het tankstation heeft BOFAS vzw een controlerende en adviserende rol en worden de kosten voor uitvoering van de bodemsanering (gedeeltelijk) terugbetaald en dit voor een maximum bedrag van 62 000 EUR. Verder is er een overgangsmaatregel voor saneringswerken die gestart zijn na 1 januari 2000 en ten laatste op 25 september 2004. De aanvrager voert in dit geval de bodemsanering volledig zelf uit en kan nadien (een deel van) de gemaakte kosten recupereren.

In 2006 heeft BOFAS vzw de bodemsaneringswerken in meer dan 60 dossiers opgestart en in 17 dossiers verdergezet. Tevens werden de bodemsaneringswerken in 1 dossier afgerond en heeft de OVAM voor dit dossier reeds een eindverklaring afgeleverd.

Uiteraard werkt de OVAM in nauw overleg en constructief samen met BOFAS vzw om alle dossiers tot een goed einde te brengen.

De specifieke overdrachtsregeling (artikel 48 van het bodemsaneringsdecreet) voor terreinen waarvoor BOFAS vzw een aanvraag tot sluiting heeft goedgekeurd werd in overleg tussen de OVAM, BOFAS vzw en het kabinet van de Vlaamse minister bevoegd voor leefmilieu aanzienlijk versoepeld. Hierdoor kunnen de overdrachten sneller en efficiënter plaatsvinden.

De Federale overheid en de 3 Gewesten (Vlaams, Waals en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest) hebben in 2006 onderhandelingen opgestart om het samenwerkingsakkoord dat de werking van BOFAS vzw regelt te wijzigen. Hierdoor zal ook voor tankstations waarvan de uitbating voor eind 1992 werd stopgezet een aanvraag tot tussenkomst ingediend kunnen worden. Daarnaast wordt de aanvraagprocedure versoepeld en wordt een bijkomende termijn van 6 maanden voorzien waarbinnen nieuwe aanvragen kunnen ingediend worden bij BOFAS vzw. Het is de bedoeling dat de wijziging van het samenwerkingsakkoord in 2007 van kracht wordt.

Fonds gasolietanks verwarming gebouwen

Een ander voorbeeld van een alternatief instrument voor financiering is het solidariseren van kosten die verbonden zijn aan de milieurisico's van lekkende of risicovolle stookolietanks. Hierover onderhandelen we met de stookoliesector. De aanzet voor de discussie gaven we met het Premaz project. Het eindrapport van dit project is beschikbaar op www.premaz.be.

In 2000 sloot de Vlaamse overheid een milieubeleidsvereenkomst af met de sector. De sector engageert zich om instrumenten uit te werken voor financiering van de milieurisico's. In 2004 werd een overleg tussen de gewesten opgestart om de procedures voor sanering van bodemverontreiniging door lekkende stookolietanks op elkaar af te stemmen.

Begin 2005 zijn er in het kader van de oprichting van het 'fonds gasolietanks verwarming gebouwen' besprekingen opgestart tussen de federale en gewestelijke overheden en de petroleumsector. Op 20 mei 2005 hebben de 3 gewestregeringen en de federale regering een protocol ondertekend dat de krachtlijnen en de werkwijze bepaald voor de oprichting van een fonds voor een tussenkomst in de financiële lasten ingevolge een bodemverontreiniging veroorzaakt door gasolietanks voor verwarming.

Midden 2005 zijn de onderhandelingen echter op politiek vlak afgesprongen, zodat eind 2005 deze piste die op het einde van deze onderhandelingen had moeten leiden tot een Samenwerkingsakkoord tussen de hierboven genoemde partijen in een impasse verkeerd.

In 2006 zijn er verdere onderhandelingen opgestart, maar deze hebben nog steeds niet geleid tot een politiek akkoord rond de verdere invulling van het protocol en het tekenen van een samenwerkingsakkoord. Op heden worden de verder opties onderzocht tot oprichting van een fonds voor de sanering van stookolietanks

7.1.2 Sectorale samenwerkingsfondsen in Vlaanderen, evolutie bodemsaneringsorganisaties

In 2005 werden de voorbereidingen getroffen om de noodzakelijke wijziging van het bodemsaneringsdecreet om bodemsaneringsorganisaties mogelijk te maken. In 2006 werden die wijzigingen concreet.

Op 31 mei 2006 werd de aanpassing van het bodemsaneringsdecreet mbt het bodempreventie- en bodembeheersplan en bodemsaneringsorganisaties goedgekeurd door het Vlaamse parlement. Deze aanpassing werd op 16 juni gepubliceerd in het staatsblad. Op 15 december werd een wijziging van het Vlaamse reglement betreffende de bodemsanering goedgekeurd dat nadere regels hieromtrent bepaalt. Deze wijziging zal in het eerste trimester van 2007 worden gepubliceerd in het Belgisch staatsblad. In de loop van 2007 wordt tevens de eerste aanduiding verwacht van een activiteit waarvoor een bodempreventie- en bodembeheersplan moet worden opgesteld (chemisch reinigen van textiel).

Een eerste bodemsaneringsorganisatie werd reeds opgericht op 21 december 2006. Het Vlaamse Bodemsaneringsfonds voor de textielverzorging vzw (VLABOTEX) zal als bodemsaneringsorganisatie voor de droogkuissector gaan fungeren.

Bodemsaneringsorganisaties hebben in de eerste plaats als doel bodemverontreiniging te voorkomen en te beheersen. Ten tweede staan zij in voor het begeleiden en stimuleren van bodemsanering bij verontreiniging die het gevolg is van de activiteiten waarvoor de bodemsaneringsorganisatie werd opgericht. Een belangrijk instrument daartoe is de invoering van een bodempreventie- en bodembeheersplan (BPBP). Het moet de exploitanten van een aangeduide activiteit helpen om op een gestructureerde manier na te denken over en om te gaan met preventie van bodemverontreiniging en desgevallend met het beheer van een bestaande verontreiniging.

De exploitanten krijgen eveneens de mogelijkheid om hun saneringsplicht geheel of gedeeltelijk te 'verkopen' aan een bodemsaneringsorganisatie.

De werking van bodemsaneringsorganisaties moet leiden tot meer preventie van bodemverontreiniging, tot het ontstaan van een kenniscentrum voor bodembeheer in verband met de activiteit waarvoor de organisatie werd opgericht en tot een efficiëntere aanpak van saneringen.

7.2 Brownfields

Op heel wat brownfieldterreinen is bodemsanering één van de knelpunten die de herontwikkeling bemoeilijken. Onzekerheid omtrent saneringsdoelstellingen en de mogelijkheden om de sanering te integreren in de herontwikkeling is hierbij één van de bepalende factoren. Het wegwerken van deze onzekerheid is dan ook één van de doelstellingen van de OVAM. Dit houdt in de eerste plaats in dat de OVAM reeds in een zo vroeg mogelijk stadium overleg pleegt met de private initiatiefnemers om duidelijkheid te creëren over saneringsdoelstellingen en de mogelijkheden tot integratie in de herontwikkeling.

Voor een aantal brownfieldterreinen heeft de OVAM een intensieve samenwerking opgezet met andere overheden en/of private partners om deze doelstelling te bereiken. In 2006 werd voor de regio Vilvoorde-Machelen de samenwerking met de Provincie en de POM Vlaams-Brabant, de stad Vilvoorde en de gemeente Machelen voortgezet met als specifieke doelstelling het opstellen van een masterplan voor de ruimtelijk-economische herontwikkeling van de verouderde bedrijfzone. De inventarisatie van bodemverontreiniging, de evaluatie van risico's en saneringsnoodzaak en een globale inschatting van saneringskosten zijn hierbij een essentieel onderdeel. Ter ondersteuning heeft de OVAM een aanvullende studie laten uitvoeren door het VITO omtrent de verspreiding van de verontreiniging in het grondwater in deze regio en de saneringsnoodzaak.

In het brownfieldproject Willebroek Noord werd in 2006 actief samengewerkt met de private ontwikkelaar en andere betrokken overheden zoals de POM en de provincie Antwerpen, de gemeente Willebroek en de NV waterwegen en Zeekanaal. Dit leidde tot concrete afspraken omtrent de toekomstige acties die de diverse betrokkenen zullen ondernemen.

In het kader van de samenwerkingsovereenkomsten "milieu als opstap naar duurzame ontwikkeling" hebben vijf gemeenten met financiële ondersteuning van de OVAM in 2006 een herontwikkelingsconcept uitgewerkt voor een brownfieldproject: namelijk het project 'De Sleutel' in Begijnendijk, 'Alvat' in Buggenhout, 'De Waele' in Kluisbergen, 'Het Zegel' in Mechelen en 'De nieuwe Leie' in Ronse. Een optimale integratie van de bodemsanering in de herontwikkeling van de site wordt hierbij beoogd. Deze concepten zullen vervolgens omgezet worden in concrete realisatieplannen.

Voor de site Hoedhaar te Lokeren heeft de OVAM een saneringsstudie laten opmaken als onderdeel van een samenwerking met de intercommunale ICWaas en de stad Lokeren.

Tenslotte heeft de OVAM in 2006 haar bijdrage in het project BERI (Brownfield's Europe Regeneration Initiative) verdergezet en zo opnieuw actief geweest op Europees niveau in het brownfieldbeleid. In november werd de eindconferentie van dit project in Belfast georganiseerd.

7.3 Woonzones

Voor de woonzoneprojecten te Turnhout en 'Rabot' en 'Brugse Poort' te Gent, werden de bodemonderzoeken in de loop van 2006 zo goed als afgerond. Voor de woonzone in Lokeren is de fase van het oriënterend bodemonderzoek afgerond. Ook zijn in 2006 bodemonderzoeken gestart op de sites 'Krommeleie' te Wijnegem en 'Suzannalaan' te Essen. Deze kleinere projecten luidden het begin aan van een nieuwe visie rond de aanpak van woonzones.

Om deze visie vorm te geven, werd allereerst werk gemaakt van de zogenaamde 'clusterlijst'. Deze bevat een 60-tal kandidaat woonzones, hoofdzakelijk gerangschikt volgens milieutechnische prioriteit. In een tweede stap werd voor deze lijst een regeling van medefinanciering uitgewerkt. Deze maakt onderscheid tussen gemeentelijke stortplaatsen enerzijds en voormalige industrieterreinen of industriële of illegale stortplaatsen anderzijds.

Het voorbije jaar informeerde de OVAM de gemeenten via allerlei communicatiekanalen over de mogelijkheden van de site-aanpak. Op deze manier beoogt de OVAM het draagvlak voor de site-aanpak te vergroten en initiatieven die van de gemeente zelf komen, aan te moedigen.

7.4 Complexe, grootschalige verontreinigingen

Een complexe verontreiniging is een perceeloverschrijdende verontreiniging die voorkomt op twee of meer bedrijfsterreinen waarop zich twee of meer saneringsplichtigen bevinden en waarvoor, door een onderlinge interferentie, een gezamenlijke aanpak is aangewezen in de fase van onderzoek of sanering.

De in 2005 opgestarte projecten, zoals aan de Vilvoordelaan in Vilvoorde en aan de Scheldeoever in Hemiksem, werden verdergezet. In 2006 werd verder een uitgebreide lijst van probleem dossiers samengesteld. Voor de meest prangende problemen werden onderhandelingen aangeknoopt met de verschillende partijen om te proberen tot een door iedereen gedragen oplossing te komen. De prioriteit lag hierbij bij conceptueel eenvoudigere projecten. Door te starten met eenvoudigere complexe verontreinigingen, wenst de OVAM de nodige ervaring op te doen, die noodzakelijk is bij de aanpak van grootschalige complexe clusters.

7.5 Overeenkomst aanpak historisch bodempassief rond de UMICORE-vestigingen

In de Vlaamse vestigingen (Hoboken, Olen, Balen/Lommel, Overpelt) heeft Umicore nv al meer dan honderd jaar een productie van non-ferrometalen. Deze productie heeft er in het verleden toe geleid dat er een historische bodem- en grondwatervervuiling op het bedrijfsterrein en in de omgeving is ontstaan. In november 1997 tekende Umicore een vrijwillige overeenkomst met de Vlaamse overheid om deze historische vervuiling aan te pakken. In 2002 werden de beschrijvende bodemonderzoeken, waarin de omvang en de ernst van de bodemverontreiniging werd onderzocht, conform verklaard door de OVAM. Tegen deze conformverklaringen werd door Umicore beroep ingediend bij de Raad van State. Om ervoor te zorgen dat de bodemverontreiniging effectief zou worden aangepakt en op geen juridisch getouwtrek zou afstevenen, hebben de betrokken partijen besprekingen aangeknoopt. Deze besprekingen hebben geleid tot een addendum aangaande het convenant van 1997 die op 23 april 2004 door de Vlaamse regering, de Openbare Afvalstoffenmaatschappij voor het Vlaamse Gewest (OVAM) en Umicore nv is ondertekend. Hierin wordt de historische bodemverontreinigingsproblematiek rond de vier vestigingen van Umicore nv in Vlaanderen geregeld.

Het addendum voorziet dat Umicore nv de eerstkomende vijftien jaar effectief tot bodemsanering overgaat voor hun bedrijfsterreinen en de woonwijken die hieraan grenzen. Daarnaast is er een vrijwillige financiële inbreng van Umicore nv en de Vlaamse overheid voor de aanpak van de zware metalenproblematiek in de verdere omgeving en dit voor de komende tien jaar. Op deze wijze is de mogelijkheid gecreëerd om het historische bodempassief in de omgeving van de vestigingen op een gestructureerde wijze aan te pakken en het juridische gebakkelei hierover stop te zetten.

Het addendum zorgt er voor dat de historische bodemproblematiek rond de vier vestigingen eindelijk zal worden gesaneerd op een wijze die voor het milieu aanvaardbaar is en voor Umicore nv betaalbaar. Dit addendum is zowel vanuit milieutechnisch als economisch oogpunt een goed compromis.

Dit jaar werd eveneens een aanvullend addendum II opgemaakt. Umicore NV heeft namelijk de vestigingen van Overpelt en Balen ondergebracht in de firma Umicore Zinc Belgium NV. In dit bijkomende addendum II nam, naast Umicore NV, eveneens de nieuwe firma Umicore Zinc Belgium NV de saneringsplichtig op zich voor de fabrieksterreinen en woonwijken van de vestigingen te Balen en Overpelt.

In totaal werden voor de verschillende fabrieksterreinen van de Umicore vestigingen reeds 7 bodemsaneringsprojecten ingediend, die allen goedgekeurd werden door de OVAM (conform verklaard). De saneringswerken van deze projecten zijn voor alle vestigingen reeds opgestart.

Eveneens werden 3 projecten als draft aan de OVAM voorgelegd voor opmerkingen.

Ter hoogte van de verschillende woonwijken werden meerdere acties ondernomen.

De bodemsaneringswerken in Moretusburg te Hoboken werden opgestart, conform het bodemsaneringsproject. Ter hoogte van de woonwijken te Balen en Overpelt werden in het kader van vrijwillige maatregelen de verwijdering van de zinkassen in de privétuinen aangevat. Deze actie werd versneld uitgevoerd naar aanleiding van het Actieplan Cadmium Vlaanderen.

Voor de aanpak van de zware metalenproblematiek in de verdere omgeving werd door externe bodemsaneringsdeskundigen een studie uitgevoerd omtrent de bodemsaneringen die prioritair dienen te geschieden. Op basis van deze studie wordt een actieplan opgesteld en wordt in de loop van 2007 dit actieplan uitgevoerd.

7.6 Cadmiumplan

Op 13 februari 2006 stelden Vlaams minister voor Leefmilieu Kris Peeters en Vlaamse minister voor Volksgezondheid Inge Vervotte het Actieplan Cadmium Vlaanderen voor naar aanleiding van de publicatie van de onderzoeken in de Noorderkempen over het verband tussen cadmiumblootstelling in het milieu en het risico op longkanker. Op initiatief van de 2 ministers gingen onmiddellijk daarna de acties van start onder begeleiding van een taskforce.

De OVAM leverde een belangrijke bijdrage aan 16 acties van dit actieplan.

Onder meer werden ter hoogte van de woonwijken rond de fabrieksterreinen van Overpelt en Balen de zinkassen op privatieve terreinen versneld verwijderd door Umicore. Ter hoogte van Overpelt zijn de werken afgerond eind 2006. De werken ter hoogte van Balen lopen nog door tot midden 2007.

De OVAM heeft bijkomend zinkassen verwijderd op de privatieve terreinen rond de voormalige zinksmelter 'Maatheide' te Lommel. Deze werken werden opgestart in 2006 en lopen tot midden 2007.

Verder is de OVAM de leidende figuur in het zoeken naar een oplossing voor zowel publieke als privatieve zinkassen in de Noorderkempen.

Eveneens werd in samenwerking met verschillende administraties door de OVAM actief meegeholpen aan het opstarten van een nieuwe biomonitoring in de Noorderkempen, gekoppeld aan milieumetingen. Deze biomonitoring en milieumetingen gaan van start in 2007. Vervolgens zal geprobeerd worden beide datasets met elkaar te linken.

Verder is OVAM een stuwende kracht achter de adviezen die gegeven worden met betrekking tot het telen van groenten en landbouwgewassen. Eveneens verricht zij verder onderzoek naar interessante vervangteelten zoals energiegewassen.

8 Uitgegraven bodem

8.1 Bestaande regelgeving herschreven

De regeling voor het gebruik van uitgegraven bodem wil de verspreiding van bodemverontreiniging beheersen en een grotere bescherming bieden aan wie uitgegraven bodem ontvangt. De regeling bepaalt onder welke voorwaarden uitgegraven bodem opnieuw gebruikt kan worden.

De verschillende stappen van het grondverzet: de herkomst, het transport en de bestemming.

Na een eerste periode van praktische toepassing is de regeling in 2005 geëvalueerd en zijn verschillende aanbevelingen voor een aanpassing van het beleid geformuleerd.

In 2006 zijn de diverse voorstellen om het wetgevende kader te verbeteren aan de verschillende actoren binnen het grondverzet voorgelegd. Na overleg met de verschillende actoren en op aangeven van de erkende bodembeheerorganisaties hebben we uiteindelijk een voorstel voor wijziging voorgelegd.

8.2 Voorgestelde wijzigingen

Bij het gebruik van uitgegraven bodem gaat het om het verplaatsen van een mogelijke verontreiniging binnen hetzelfde milieucompartiment. Bij het gebruik van (andere) secundaire grondstoffen worden eventuele nieuwe verontreinigende stoffen geïntroduceerd in het milieu. Voor het verplaatsen van uitgegraven bodem past een beheerspoor, terwijl voor het gebruik van afvalstoffen als secundaire grondstof een preventiespoor geschikter is. Het is dan ook logischer de regeling hiervoor los te koppelen van de toepassing van afvalstoffen als secundaire grondstoffen, zoals in de huidige regelgeving het geval is. De voornaamste wijzigingen die zijn opgenomen in het voorstel tot wijziging van hoofdstuk 10, Vlarebo zijn:

- De opname van een traceerbaarheidsprocedure voor uitgegraven bodem in het Vlarebo en het vastleggen van de verplichtingen van elke actor binnen de grondverzetregeling is essentieel om te garanderen dat de juiste partijen bodem op de juiste plaatsen terecht komen. De opname van de traceerbaarheidsprocedure verduidelijkt de regelgeving, wat voor een meer eenduidige toepassing zorgt met een verhoogde rechtszekerheid tot gevolg. Er is voorgesteld om de huidige traceersystemen van de bodembeheerorganisaties als referentie in de wetgeving op te nemen.
- Het schrappen van de onderzoeksverplichting indien de uitgegraven bodem na uitgraving op ongeveer dezelfde plaats teruggelegd wordt. Het schrappen van de onderzoeksverplichting bij gebruik ter plaatse heeft in de praktijk de grootste impact op de nutsbedrijven en de particulieren die de uitgegraven bodem binnen de perceelsgrenzen opnieuw gebruiken.
- Voor het gebruik van uitgegraven bodem in of als bouwstof wordt de verwijzing naar het Vlarea inzake definities en voorwaarden voor het gebruik in of als bouwstof geschrapt. Nieuwe definities, een analysemethode en een aangepast normeringskader in het Vlarebo worden opgenomen. Het onderbrengen van regelgeving rond het gebruik van uitgegraven bodem onder eenzelfde wetgevend kader verhoogt de coherentie en de rechtszekerheid.
- Het gebruik van één enkele waarde voor het vrij gebruik van uitgegraven bodem als bodem is een sterke vereenvoudiging voor alle betrokken actoren en maakt bovendien de regelgeving beter handhaafbaar. De aanpassingen voorgesteld in bijlage 8 van het Vlarebo houden rekening met andere toetsingskaders en voorwaarden opgenomen in Europese en Vlaamse milieuwetgeving.

- De reinigingsverplichting van uitgegraven bodem bij een gebruik als bodem wordt aangepast en de reinigingsverplichting van uitgegraven bodem bij bouwkundig bodemgebruik of bij gebruik in een vormvast product, wordt expliciet opgenomen in het Vlarebo.

Het afgelopen jaar hebben we ook de regeling grondverzet verder naar de betrokken actoren gecommuniceerd aan de hand van persberichten, een infobrochure, deelname aan infosessies. Verder is er nog steeds de reeks 'veel gestelde vragen' bij de Vlaamse Infolijn. Al deze informatie, samen met de codes van goede praktijk voor het werken met uitgegraven bodem, is ook beschikbaar op de website van de OVAM.

9 Informatievoorziening

Naast de uitvoerende taken gedefinieerd door het bodemsaneringsdecreet is informatievoorziening naar het publiek een heel belangrijke taak. Deze informatie is driedelig: mondelinge adviezen, schriftelijke adviezen en infosessies.

De afdeling bodembeheer stond in 2006 op communicatievlak zeker niet stil. Het strategisch project Communicatie Bodem vertaalde zich in betere en duidelijkere brieven naar bedrijven en burgers. De Infolijn Bodem is verder uitgebreid en achter de schermen startte het werk voor een nieuwe website.

Bovendien gaf het nieuwe decreet voor bodemsanering en bodembescherming inspiratie tot de ontwikkeling van een creatieve sensibiliseringscampagne. Tien jaar na de eerste bodemregelgeving was het hoogtijd om verder te gaan, om professionelen en particulieren te sensibiliseren over het belang van een propere bodem.

Samen met de informatiesessies over het nieuwe decreet startte in het najaar van 2006 de campagne met de foto van een duim die uit de bodem naar boven groeit. Via dit positieve symbool wilden we onze goede samenwerking met de professionele doelgroepen, zoals notarissen, bodemsaneringsdeskundigen, aannemers,... benadrukken. Deze doelgroepen staan in voor de praktische uitvoering van het decreet. Zij functioneren vaak als tussenpersoon voor de saneringsplichtigen en via deze campagne wil de OVAM ook hun werk in een positief daglicht plaatsen.

In een vervolg (2007) op deze campagne sensibiliseren we het grote publiek via een meer emotionele foto. Een baby gedragen door bodemhanden en de headline 'Waarom onze bodem de beste bescherming verdient'.

Regelmatig wordt aan de OVAM gevraagd om mee te werken aan informatiesessies. In de loop van dit jaar werd weer aan talrijke sessies deelgenomen waarbij de diverse doelgroepen betrokken waren: provincies, milieuadministraties, gemeentes, bedrijfsfederaties, alsook het brede publiek.

Algemeen kunnen we stellen dat de OVAM haar bodembeleid in 2006 meer naar buiten heeft gebracht. Door te informeren en sensibiliseren willen we ervoor zorgen dat iedereen meewerkt om de historische verontreiniging weg te werken en nieuwe te voorkomen.

10 Beleidsondersteuning

10.1 Grensoverschrijdende problematiek van zware metalen in de Kempen (BeNeKempen)

De Vlaamse en Nederlandse Kempen zijn diffuus vervuild met zware metalen door de non-ferro-industrie. Die smolt ertsen om er metalen uit te winnen zoals zink, lood, koper en arseen. Hierbij kwamen zware metalen echter ook vrij in het milieu onder meer door stofneerslag uit de fabrieksschouwen, lozing van afvalwater en het gebruik van zinkassen voor de aanleg van wegen en erfverhardingen.

Omwille van de gelijklopende problematiek in de Belgische en Nederlandse Kempen, werd in 2002 besloten de krachten te bundelen en gezamenlijk alternatieve beheers- en saneringsconcepten uit te werken die door een ruime groep van actoren gedragen wordt. Het BeNeKempen-project is een concrete uitvoering van deze samenwerking, met financiële steun van de Europese Unie. Het projectbureau Actief Bodembeheer de Kempen (ABdK) is onze Nederlandse partner.

Doelen van het project zijn: de risicobeoordeling en –communicatie harmoniseren, gezamenlijke voorstellen doen rond alternatieve en duurzame beheers- en saneringstechnieken, de verontreinigingsbelasting van de Dommel verminderen en het bodem- en waterbeleid op elkaar afstemmen. We maken ook een eerste inventaris van bestaande kennis en gegevens, vullen hiaten in die kennis op, stellen een prioriteitenlijst samen en toetsen onze concepten met proefprojecten.

In het voorlaatste jaar van het project werd in de thematische werkgroepen rond zinkassen, water, landbouw, natuur en risico-evaluatie verder gewerkt om deze doelen te bereiken. Belangrijk om te vermelden zijn de inspanningen die geleverd werden rond het uitwerken van een verwijderingsstructuur voor zinkassen, de opmaak van een handleiding voor het hergebruik van zinkassen in de wegenbouw, de onderzoeksopdrachten rond regionale grondwatermodellering, massabalans en aanpak van verontreinigd slib, een teeltadvies voor de professionele tuinbouwers, het proefproject rond de teelt van niet-consumptiegewassen, de opmaak van een handleiding voor natuurbeheerders en de afstemming van de Vlaamse en Nederlandse risico-evaluatie.

Het forum en de middelen van BeNeKempen worden ook aangewend in andere, gelijklopende initiatieven. Zo leveren verschillende werkgroepen een bijdrage in acties die opgenomen zijn in het Actieplan cadmium van minister Peeters. Twee voorbeelden hiervan zijn de coördinatie van de milieumetingen die gekoppeld zullen worden aan de nieuw opgestarte biomonitoringscampagne en de verwijderingsstructuur voor zinkassen. Ook levert BeNeKempen technisch-wetenschappelijke info die gebruikt wordt bij het maken van keuzes voor de uitvoering van het convenant tussen OVAM en Umicore.

10.2 Europa

10.2.1 Thematische bodemstrategie

Reeds in 2002 bracht de Commissie een mededeling uit getiteld "Naar een thematische strategie inzake bodembescherming". In deze mededeling werden de acht belangrijkste processen van bodemaantasting waaraan bodems in de EU worden blootgesteld, aangegeven. Dit zijn erosie, verlies van organische stof, verontreiniging, verzilting, compactie, diversiteitsverlies van de bodembiota, afdekking en aardverschuivingen.

Het was pas op 22 september 2006 dat de Europese Commissie zijn bodemstrategie voorstelde. De bodemstrategie bestaat uit drie onderdelen: een mededeling van de Commissie, een voorstel van een kaderrichtlijn voor de bescherming van de bodem en een effectbeoordeling.

De **mededeling** schets waarom acties nodig zijn voor de bescherming van de bodem. Het verklaart wat de algemene doelstelling van de strategie is en het legt uit waarom bepaalde

maatregelen moeten genomen worden. Het **voorstel van een kaderrichtlijn** geeft de principes voor bodembescherming weer die in heel Europa gehanteerd moeten worden. Het kader laat voldoende flexibiliteit aan de lidstaten om de implementatie af te stemmen aan lokale situaties. De **effectbeoordeling** tenslotte bevat een analyse van de economische, sociale en milieukundige impact van de verschillende opties die in de voorbereidende fase door de Europese Commissie werden bekeken.

Voor de OVAM zijn vooral de bepalingen betreffende bodemverontreiniging van belang. In vergelijking met de andere bodembedreigingen worden er meer specifieke en gedetailleerde bepalingen opgelegd. De voorgestelde aanpak in de kaderrichtlijn ligt in de lijn van de bepalingen die in het Vlaamse Bodemsaneringsdecreet reeds voorzien zijn. Dit heeft o.a. te maken met onze actieve deelname tijdens de voorbereidende besprekingen die door de Europese Commissie werden georganiseerd.

Na de bekendmaking van het voorstel door de Europese Commissie, konden de besprekingen in de Europese Raad en het Europese Parlement beginnen. We werkten reeds mee aan de standpuntbepalingen van Vlaanderen / België op het voorstel en zullen de besprekingen in Raad en Parlement verder nauwgezet opvolgen.

10.2.2 Snowman

De OVAM participeert in deze samenwerkingsstructuur van Europese R&D-programma's op bodemgebied. Dit Europees gefinancierde ERA-NET project kreeg de naam Snowman (Sustainable management of soil and groundwater under the pressure of soil pollution and soil contamination). Het project startte in 2004 onder het 6de Europese Kaderprogramma. Naast de OVAM, maken de volgende partners deel uit van het project: Bundesministerium für Land- und Forstwirtschaft, Umwelt und Wasserwirtschaft (Oostenrijk), Agence De l'Environnement et de la Maîtrise de l'Energie (Frankrijk), Umweltbundesamt (Duitsland), Stichting Kennisontwikkeling en Kennisoverdracht Bodem (Nederland), The Environment Agency of England and Wales (UK) en Naturvårdsverket (Zweden).

Het project moet op langere termijn leiden tot het optimaliseren van de kwaliteit en relevantie van onderzoek naar bodem- en grondwaterbescherming in Europa. Het moet ook de onderzoeksprogrammaties in de Europese landen meer op elkaar afstemmen en ervoor zorgen dat het gebruik van onderzoeksmiddelen op dit vlak optimaal benut wordt.

In een eerste fase van Snowman werd onder meer een visie ontwikkeld voor de samenwerking in onderzoek en ontwikkeling op het vlak van duurzaam landbeheer. Hiermee samengaan groeide de behoefte om ook in de praktijk een transnationale oproep voor onderzoeksvoorstellen te lanceren. Na een intensieve voorbereidingsfase, waarbij de procedures van de verschillende partnerlanden op elkaar afgestemd werden, en de goedkeuring van de Europese Commissie, werd deze oproep op 1 december 2006 geopend. In 2007 zullen de ingediende projectvoorstellen geëvalueerd, geselecteerd en gestart worden.